

Vergroot het NRO de kloof tussen onderwijs en onderzoek?

Citation for published version (APA):

Martens, R. (2014). Vergroot het NRO de kloof tussen onderwijs en onderzoek? *OnderwijsInnovatie*, 16(4), 11-13. https://www.ou.nl/documents/40554/383618/2014_OI_4.pdf/29685564-419e-b4c3-31a3-d5c3a1461be2

Document status and date:

Published: 01/12/2014

Document Version:

Publisher's PDF, also known as Version of record

Document license:

CC BY

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

<https://www.ou.nl/taverne-agreement>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

pure-support@ou.nl

providing details and we will investigate your claim.

Downloaded from <https://research.ou.nl/> on date: 27 Nov. 2022

Open Universiteit
www.ou.nl

Vergroot het NRO de kloof tussen onderwijs en onderzoek?

Het blijft rommelen in het wetenschappelijk onderzoek. Waar het begon als een rel rond personen ligt de nadruk nu op de organisatie van het onderzoek. Is veel wetenschappelijk onderzoek inderdaad onbetrouwbaar of inefficiënt? Hoogleraar Martens neemt geldschietter NRO (Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek) onder de loep, dat onderwijsonderzoek faciliteert. Zijn conclusie stemt tot weinig optimisme.

Hardnekkig zijn de berichten dat veel wetenschappelijk onderzoek onbetrouwbaar is. Zo betoogt Trudy Dehue, verontrustend goed onderbouwd in haar boek 'Betere mensen', dat de wetenschap hypes creëert, zoals ADHD. En epidemioloog John Ioannidis stelt in de Volkskrant van 18 oktober jongstleden dat de meeste onderzoeksresultaten achteraf niet blijken te kloppen. Omdat onderzoekers onder druk staan om vooral met 'positieve' resultaten te komen. Dat leidt immers tot meer publicaties en dus onderzoekssubsidies van welgevallige geldschietters. In dit artikel ga ik nader in op één van die geldschietters: NWO, de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek. Ook deze organisatie lag de afgelopen maanden onder vuur op de opiniepagina's. Zo waren bijvoorbeeld de hoogleraren Schinkel en Trommel ongemeen fel in hun kritiek op NWO. De opiniebijdrage in de Volkskrant van 6 september jongstleden door Trommel had als confronterende titel: 'Wetenschapsselectie van de NWO is ontmoedigende farce'. Trommel in zijn bijdrage: 'NWO verdeelt een steeds groter deel van de middelen voor wetenschappelijk onderzoek. Vroeger werden die gelden rechtstreeks naar de universiteiten overgemaakt. Daar werken immers de wetenschappers en daar zouden ze wel het beste weten welke projecten veelbelovend zijn. Nu geloven we dat niet meer en richten we competities in. Inmiddels is dit beleid volledig ontspoord, zoals zoveel beleidsprogramma's van neoliberale signatuur. Er zijn drie hoofdbezwaren: het is te duur, het is oneerlijk en het stimuleert risicoloze wetenschapsbeoefening'.

Grote organisatie

Is het echt zo erg gesteld als Trommel beweert? In dit artikel bekijk ik het onderwijsonderzoek waarvoor het ministerie van OCW een aparte organisatie heeft opgericht, het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO), dat een onderdeel van NWO is. En ik vrees dat het inderdaad niet meevalt.

Maar eerst nog even over dat NWO, waarvan meteen opvalt dat het een erg grote organisatie is, die veel geld verdeelt. NWO financiert meer dan 5.600 onderzoeksprojecten aan universiteiten en kennisinstellingen. Geld verdelen is haar kerntaak. En daar heeft zij veel personeel voor nodig. In fte uitgedrukt: in 2013 waren dat er 2.355. Die zijn weliswaar niet alleen maar bezig met geld verdelen, stelde NWO in een reactie op de ophef die dit najaar ontstond, maar bijna 2.500 medewerkers is heel veel in de wetenschap. Je kunt met deze hoeveelheid medewerkers bijvoorbeeld meer dan vier extra Open Universiteiten oprichten.

Troostprijs

De wijze waarop NWO geld verdeeld gaat bijna altijd als volgt: er wordt een programma uitgeschreven waarop wetenschappers in competitie onderzoeksvoorstellen kunnen indienen. Individueel of als consortium. Vervolgens worden nationale en internationale specialisten ingevlogen om al deze voorstellen te beoordelen. En dan wordt de pot verdeeld, waarbij opvalt dat het percentage honorering steeds verder afneemt. Uit de factsheet MWO-budget op www.nwo.nl: 'De honoreringspercentages laten al een aantal jaar een dalende lijn zien. Dit omdat onderzoekers vaker aangewezen zijn op financiering uit de tweede geldstroom, het aantal voorstellen van onderzoekers dat NWO ontvangt jaarlijks groeit en het budget terugloopt tot 2013' (p. 3). In de vernieuwingsimpulsen bijvoorbeeld, daalde het percentage kans op succes van 19 procent in 2008 tot 15 procent in 2012. Duidelijk is dat veel schrijvers van goede voorstellen teleurgesteld worden. Er is wel een troostprijs, waarvan echter alleen vrouwen profiteren. Als universiteiten een vrouw met een goed beoordeelde maar niet gehonoreerde aanvraag hoogleraar maken, krijgt zij alsnog de middelen zonder verdere beoordeling, vanuit het zogeheten Aspasia-programma. Dubbelslag voor vrouwen dus.

Rob Martens

Reacties op dit artikel
naar: rob.martens@ou.nl

De eerlijkheid gebiedt trouwens te zeggen dat het niet alleen NWO is dat hoge afwijzingspercentages hanteert. De EU maakt het soms nog bonter: in het Knowledge Alliances voor onderzoek binnen Erasmus+ werden onlangs op 230 aanvragen zes gehonoreerd. Bij twee maanden werk per aanvraag (een conservatieve schatting) gaan dus veertig manjaar het afvoerputje in, alleen al met deze ene kleine regeling in Erasmus+. Aardig voor een regenachtige zondagmiddag: reken zelf eens uit hoeveel tijd verloren gaat. Zelf kwam ik voor de niet-gehonoreerde NWO projectaanvragen uit op meer dan 5.000 fte per jaar. Dus cru gesteld: 5000 van de slimste mensen in het land stoppen jaarlijks al hun tijd in projectplannen die in de prullenmand verdwijnen.

Onderwijsonderzoek

Het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek is heel klein ten opzichte van NWO met een jaarlijks budget van 15 miljoen euro. Uit de publieksfolder: 'Het NRO is in 2012 opgericht voor een periode van tien jaar. Aanleiding waren de bevindingen van twee door het Ministerie van OCW ingestelde commissies. Zij concludeerden dat de financiering van het onderwijsonderzoek in Nederland te versnipperd was om echt gewicht in de schaal te leggen en dat wetenschap en praktijk te weinig samenwerken om echt iets aan elkaar te hebben. De missie van het NRO is om hier iets aan te doen' (p. 2).

Een mooi streven, maar hoewel met enig tromgeroffel gepresenteerd was het NRO helaas eigenlijk een grote bezuiniging, waarbij het Wetenschappelijk Centrum Lerarenonderzoek werd opgeheven en NRO na oprichting meteen fors op het eigen budget moest inleveren, wat later weer een beetje gecompenseerd werd. Het NRO werkt met een budget van 15 miljoen euro. Ik zal laten zien dat dit lage bedrag een groot probleem is voor de mooie intenties van het NRO. Het is absurd weinig gezien de stordige 25 miljard euro die we jaarlijks aan onderwijs uitgeven. Zeker als we bedenken dat er enorme veranderingen op het onderwijs afkomen en er dringend behoefte is aan meer onderwijsonderzoek. Denk alleen al aan de explosieve groei van het gebruik van tabletcomputers en de kanteling van het onderwijs die daarmee gepaard gaat.

Al het sociaal wetenschappelijk onderzoek is belangrijk, maar onderwijsonderzoek is het belangrijkste. Bovendien is er (eindelijk) een groeiende wil onder Nederlandse leraren en scholen om hun onderwijs op onderzoek te baseren.

Bureaucratie

Een precies inzicht in de kostenstructuur van het NRO is lastig te vinden. Wel blijkt uit de website dat de organisatie ruim twintig medewerkers en twee directeurs heeft. En ook vier program-

maraden met voorzitters. Deze overhead valt het NRO niet aan te rekenen. Het neoliberale mantra van competitie organiseren in sectoren die zich daar eigenlijk niet goed voor lenen, vergt nu eenmaal een grote bureaucratie en controle. De zogeheten calls moeten worden uitgeschreven en gecommuniceerd, voorstellen moeten worden gecontroleerd en beoordeeld, reviewers moeten worden geworven, enzovoorts. Maar de grootste bureaucratie en overhead zit niet bij het NRO zelf. Die zit bij de onderwijsinstellingen en onderzoeksorganisatie die het echte werk doen. Zij moeten immers de consortia inrichten, voorstellen maken, intentieverklaringen en plannings schrijven. Tijd die beter gestopt had kunnen worden in het doen van nuttig onderwijsonderzoek.

Teleurstelling

Laten we eens kijken naar de eerste ronde kortlopend praktijkgericht onderwijsonderzoek die het NRO afgelopen jaar uitschreef. Ik baseer me op een evaluatie van deze subsidieronde door het NRO zelf, te vinden op hun site. Dat lijkt een geval van de slager die zijn eigen vlees keurt, maar het komt op mij over als een eerlijke en betrouwbare verslaglegging van wat naar beste vermogen met de zeer beperkte middelen gedaan is. Op 10 oktober 2013 vond in de Jaarbeurs een matchmakingsbijeenkomst plaats waar ongeveer 250 mensen aan deelnamen. Naar aanleiding van die bijeenkomst werden uiteindelijk consortia gevormd tussen scholen en onderzoeksinstellingen, werd veel moeite gestoken in het schrijven van projectplannen en ontving het NRO 119 voorstellen. Die beoordelen, was lastig en dus '(...) gaf een groot aantal commissieleden aan dat de tijdsinvestering van het beoordelingswerk groot was' (p. 6). Er werden in totaal zestien voorstellen gehonoreerd die een budget van 1,4 miljoen euro konden verdelen. Dat betekent dat dus 103 plannen werden afgewezen, hetgeen resulteert in een afwijzingspercentage van zo'n 87 procent. Na afloop hield het NRO een enquête onder de indieners. Hieruit bleek dat sommige indieners zich geërgerd hebben aan de lage kwaliteit van de beoordelingen. Verder geeft ongeveer 80 procent van de indieners die een afwijzing kreeg, te kennen het onderzoek waarschijnlijk niet te zullen gaan uitvoeren en meer dan de helft van de indieners is niet van plan in een volgende ronde opnieuw een poging te wagen.

Ondanks alle goede bedoelingen van het NRO en goed uitgevoerde procedures, straalt de evaluatie daarmee toch teleurstelling uit, veroorzaakt door de geringe slaagkans: 'Aanvragers melden dat bij de praktijkpartners, de onderwijsinstellingen, grote teleurstelling en onbegrip over het niet toekennen van goede voorstellen heerst. De praktijkpartners voelen dit volgens hen echt als een verspilling van tijd en energie. Ook geven

aanvragers aan dat zij zeker geen tijd en geld meer vrijmaken voor het schrijven van nieuwe aanvragen gezien de geringe slaagkans, ook bij een onderzoeksvoorstel dat beoordeeld wordt als goed en relevant voor de onderwijspraktijk. Opgemerkt werd dat de hele procedure een grote verspilling van menskracht zou zijn. Het aantal ingediende voorstellen zou veel te groot zijn voor het beschikbare bedrag' (p. 15).

In rook opgegaan

Bedenk hierbij dat dit nog maar het topje van de ijsberg is. Iets minder dan de helft van de aanvragers werkte niet mee aan het onderzoek. Dat zijn waarschijnlijk de meest teleurgestelde en boze indieners. Bovendien zijn er veel pogingen geweest om consortia te vormen die al strandden nog voordat het tot indiening kwam. Er is dus waarschijnlijk nog veel meer moeite en tijd in rook opgegaan dan alleen de inspanningen van de 103 afgevoerde consortia.

Over het geringe slaagpercentage en de demotivatie die daarvan uitgaat is dus makkelijk informatie in te winnen. En het beeld is helder: daar waar het NRO bedoeld is om de kloof tussen onderzoek en onderwijspraktijk te dichten, maakt het deze alleen maar groter. Immers zoals uit de evaluatie blijkt zijn veel partijen, zeker ook die uit de onderwijspraktijk, teleurgesteld over de tijd en moeite die ze gestoken hebben in een poging om tot samenwerking met onderzoek te komen. Ben je als onderwijsinstelling eindelijk zo ver dat je mee wilt doen, krijg je meteen een pats op de neus. Dat is overigens niet de fout van het NRO, maar ligt aan het geringe budget.

Oneerlijk

Als deze competitie ondanks de grote verspilling wel tot extra kwaliteit zou leiden, dan was het toch nog een beetje verdedigbaar. Maar de kritiek van onder anderen Willem Trommel gaat helaas verder. Beoordelingen zouden namelijk oneerlijk zijn en er helemaal niet toe leiden dat het beste of meest creatieve onderzoek wordt uitgevoerd. Uit de evaluatie van het kortlopend praktijkgericht onderzoek valt daarover niet zoveel te zeggen. Wel is het zo dat potentiële reviewers die aangaven zelf betrokken te zijn bij aanvragen of die veel aanvragers kennen, niet mochten meedoen aan de reviews. Daarmee sluit je natuurlijk wel de meest relevante expertise op voorhand buiten. Ook valt op dat bij beoordelingsprocedures eigenlijk altijd basale psychometrische kwaliteitseisen worden geschonden.

Dat klinkt gewichtig maar betekent eigenlijk gewoon dat een beoordeling niet objectief is. Dus als reviewer x, y en z onafhankelijk van elkaar beoordelen, moeten ze tot een ongeveer dezelfde beoordeling komen. Dat kun je uitdrukken in een getal, de interbeoordelaarsbetrouwbaarheid. Vrijwel nooit wordt dat berekend laat staan bekend gemaakt door grote subsidieverdelers. Dat hoeft niet te verbazen want zo'n goede betrouwbaarheid is erg complex en kost heel veel tijd en moeite. Vaak lezen we daarom dat in geval van twijfel van twee beoordelaars, er een derde wordt bijgehaald. Of dat er doorvergaderd wordt door reviewers. Zo ook hier: 'Uiteindelijk kwam de commissie als geheel tot een eindoordeel over elk voorstel' (p. 3). Dat is verontrustend want het gebruik van dergelijke lapmiddelen wijst er op dat er waarschijnlijk een veel te grote subjectiviteit zit in de beoordelingen. En iedere statisticus kan voorrekenen wat een lage interbeoordelaarsbetrouwbaarheid betekent: je kunt net zo goed gaan loten.

Loterij

Daarmee hebben we ook meteen een mogelijke oplossing te pakken, aangereikt door verschillende critici, zoals hoogleraar ethiek Ingrid Robeyns: omdat er zoveel tijd en moeite down the drain gaat in dit neoliberale circus waarin 'vrije marktje' wordt gespeeld, omdat het tot ongewenste onderlinge competitie en wantrouwen leidt en omdat het oneerlijk is, moeten we er vanaf. Maak daarom een kleine beoordelingsinstantie die zich ertoe beperkt om zorgvuldig na te gaan of voorstellen aan standaard kwaliteitscriteria voldoen. Alle voorstellen die daaraan voldoen gaan vervolgens in een loterij. Wie al een keer gewonnen heeft, mag het jaar daarop niet meedoen. Zo maakt iedereen ongeveer evenveel kans. Als je vervolgens die loterij niet toepast op volledig uitgeschreven projectplannen maar op korte globale schetsen, bespaar je ook nog eens veel tijd voor het schrijven van voorstellen.

En dan nog een dingetje... als het ernst is met een lerende economie, geef dan ook wat meer uit aan onderzoek dat nu wel erg onderaan bungelt. Zorg dat de afwijzingspercentages in ieder geval eens in de buurt komen van wat de NWO zelf beweert dat normaal is, maximaal namelijk rond de 75 procent. Want nog een paar van dergelijke calls voor vraaggestuurd praktijkonderzoek en geen school doet meer mee. En dat was toch niet de missie van het NRO.

